

bolj prizanesljivi kot do majhnih otrok. Prvim omogočate pobeg v (sicer povsem verjetne) avanture, vendarle neke fantazme ... Je to zato, ker je domišljija majhnih otrok še aktivna in ne potrebuje kakšne posebne vabe, najstniki pa knjige, ki ne bi omogočila pobega, še odprli ne bi?

Ne verjamem, da resno mislite s trditvijo, da najstniki nimajo aktivne domišljije. Ali ste pozabili vse, kar vam je govorila hči, ko je ni bilo domov do takrat, ko ste ji naročili? Mene je včasih zaskrbelo, da mi bodo odpadla ušesa, ko mi je sin razlagal, kakšen avto vse bi si lahko nabavil namesto tega, ki ga (skoraj deset let) vozim. Ko sem se že skoraj zgrudil, v upanju, da je vsega konec, sem se zavedel, da niti še dobro začela nisva. Pri manjših otrocih so nastavki za to še bogatejši. Vprašajte kakšno punčko, kaj bi bilo, če bi imela svojo slaščičarno. Jaz nisem prizanesljiv ne do večjih ne do manjših otrok: oni so prizanesljivi do mene. Smem se učiti od njih. In če bi nas bilo takih učencev v naši državi malo več, ne bi – med drugim – imeli ministrov, ki blebečejo o zlatem fiskalnem pravilu, pa v resnici ne vedo, kaj je to.

Zdaj sva, kot se za pogovor s pisci književnosti za otroke in mladino spodobi, prišla do vprašanja: ali mladi še berejo? Vas kar berejo, ali ne? Vztrajate na seznamih branj. In ker tudi gostujete na šolah, najbrž lahko odgovorite na vprašanje: kako vas berejo?

Zelo oprijemljiva oblika licemerstva pri nas je jok in stok o tem, da mladi ne berejo, obenem pa šole nimajo denarja, da bi kupovale dobre knjige. Pred časom smo razglasili 'šolsko leto knjige', v državni žep pa nismo segli. Zato precej jezen pogosto pravim, da se naša oblast panično boji razgledanih ljudi, saj najde denar za marsikaj, za knjige pa ne. Osebnost se ne morem pritoževati: sem med tridesetimi najbolj branimi avtorji, ena deklica v

tretjem razredu mi je zadnjič rekla, da sem njen najljubši pisatelj, pišejo mi za avtograme, pa za zardele šolske novinarke sem še kar zanimiv ... Na šolah, ki jih s svojimi literarnimi nastopi Primož Suhodolčan z navdušenimi bralci skoraj razruši do tal, me še vedno radi sprejmejo; pa tudi sam rad prebiram dela kolegov in kolegic (in si upam to povedati). Všeč mi je, da mi je dragi nagrajenec Dim Zupan s svojim Hektorjem pregnal mladostni strah pred psi (kar štirje so me ugriznili!) ...

Kako pa je z vašim tempom pisanja? Ste eden tistih, ki napišejo vsaj pol strani na dan? 28 knjig (toliko jih našteje spletna stran DSP, ki pa v tem segmentu ni ravno ažurirana) ob stalni zaposlitvi in drugih angažmajih sploh ni malo. Delate torej »v šusu« ali počasni in redno? In seveda, kaj pomeni za ta urnik vaša (odmevna) upokožitev? Pišem hitro in nereditno in pred tem precej preiščujem. Največ tako naredim poleti. Letos avgusta sem zaključil eno besedilo za malo manj majhne otroke, eno za majhne ter eno za vsakršne otroke. Prijatelji so mi povedali, da bom kot (sveži) upokojenec potreboval pol leta za oblikovanje urnika, po katerem ne bom imel nobenega časa. Neskromno vam povem, da ste knjig naštel pre malo. Ampak, znova se vrzite mednje drugo leto, ko jih bo že malo več.«

Petra Vidali

Večer, sredo, 19. septembra 2012, str. 3

JANA BAUER: »SVEŽE, AVTENTIČNO NE PADE Z NEBA«

Bili ste nominirani že za večernico 2002, za Izginjevalca čarovnic. Z Groznilco v Hudi hosti, vašo zadnjo

nominiranko, je mogoče potegniti kar nekaj paralel. Pozna se vam (profesionalno) poznavanje dramaturgije – vaši dialogi so imenitni.

Mislim, da je bil študij dramaturgije res dobra izbira. Tudi kar se tiče mojega uredniškega dela. Dramatika te sooči z določenimi omejitvami, dialogi so le polovica drame, nekakšno izhodišče, vse drugo nastane ob uprizoritvi. Med nastajanjem predstave pa je treba marsikaj črtati, ker se izkaže, da ni potrebno ali da je celo moteče. Pri pisanju proze se je, vsaj v začetnih verzijah, težko izogniti preobloženosti in ponavljanju. Zato je dobro, če veš, kje potegniti črte, ko se lotiš 'urejanja' besedila. *Izginjevalec čarovnic* je bil moj prvenec, napisan v času študija, ko sem prebrala ogromno dram. Dobri dialogi so me vedno očarali. Poleg tega je bila med prvimi ravno drama *Čakajoč na Godota* tista, katere absurdnost me je tako navdušila, da so čudaške prigode postale rdeča nit mojega pisanja.

Jana Bauer (foto: Tihomir Pinter)

Je podobnost z Zvezdico zaspanko hotena, naključna? Groznilca je kaznovana kot zvezdica zaspanka in mora s

čajnikom v Hudo hosto, ker je razbila čajno skodelico svoje prababice.

Na *Zvezdico zaspanko* sicer nisem pomislila, sta pa junakinji v obeh primerih res kaznovani. Kazen je pri obeh vzgojna, v *Groznilci* celo za prababico, ki o dobri vzgoji ne ve toliko kot boter Mesec, kake posebne topline pa tudi ne premore in je za to, da so groznilce nevzgojene ter podivjane, najbrž kriva kar sama.

Vaši personificirani živalski junaki so avtentični, duhoviti, sveži. Ni vam bilo lahko ohranjati vso to prepričljivost in prepoznavnost ob vseh številnih »iztrošenih« živalskih junakih mladinske književnosti.

Gabriel Zaid, izjemni raziskovalec branja, pravi, da edinstvenost vsakega bralca izhaja iz posebne narave njegove osebne knjižnice. Podobno bi lahko trdili za pisatelja. So knjige, ki jih lahko prebiram vedno znova. V njih je mogoče najti množico izvrstnih živalskih likov; prismuknjenih, čudaških, avtentičnih in duhovitih, pa tudi svežih, čeprav se bližajo že skoraj stotemu rojstnemu dnevu. Tak je na primer *Čudežni gibnik* avstralskega klasika Normana Lindsaya, ki smo ga v odličnem prevodu Milana Dekleve dobili šele pred kratkim. Podobno velja za *Strica* angleškega avtorja J. P. Martina. Prav tako ne morem mimo Milnovega *Medvedka Puja* ali fantazijskega sveta Tove Jansson. V zadnjih letih je vrhunsko prismuknjene živalske like mogoče najti v zbirkah Samson & Roberto ali Hanne Kraan. Živalski svet Toona Tellegena preveva zelo duhovit absurd, prav tako *Modrost nilskih konjev* Petra Svetine, potem je tu literarni opus Svetlane Markovič, Anje Štefan ... Sveža, avtentična literatura ne pade z neba; zrasti mora iz naravne podlage, iz literarne tradicije. Svoje like ustvarjam ob relativno dobrem poznavanju drugih, sorodnih, in upam, da jim bodo čim manj podobni. Da bodo čim bolj 'moji'.

Izginjevalca vam je ilustriral brat Alen, groznilco Ježumilo pa Caroline Thaw. Kako ste jo pritegnili h knjigi, lahko poveste kaj več o izvrstni ilustratorki?

Moj brat se je v mlajših letih rad posvečal ilustraciji, ima izvrsten smisel za humor in najbrž bi, če ne bi na koncu prevladala arhitektura, postal zelo dober ilustrator knjig za otroke. Ilustracije Caroline Thaw znajo biti poetične in čudaške, to pa je mešanica, ki je liku groznilce pisana na kožo. Se strinjam, da je izvrstna ilustratorka, in kar težko je verjeti, da je Groznilca njena prva ilustrirana knjiga. Pred tem se je posvečala gledališki scenografiji, za preživetje pa se ukvarja s komercialno ilustracijo. Povezala naju je skupna prijateljica, literarna agentka. Zdaj si groznilce skoraj ne morem predstavljati drugače. Delo s Caroline je bilo zelo intenzivno, najbrž si nisem z nikomer v tako kratkem času izmenjala toliko elektronskih sporočil. Srečali se še nisva; čeprav je po rodu Angležinja, živi in dela v New Yorku. Ko sem ji poslala angleško verzijo teksta, seveda nisem vedela, ali ji bo vsa ta čudaškost sploh všeč. Nemudoma je odgovorila, da je »exactly her cup of tea«. Tako sem bila prisiljena, da tekst izpilim do konca. Drugače bi morda še vedno ležal med datotekami drugih, bolj nujnih stvari.

V slogu filmskega scenarija teče knjiga, razmišljate, da bi po knjigi naredili scenarij?

Na to še nisem pomislila. Najbrž zato, ker se mi ta možnost pri nas ne zdi preveč realna. Morda prej gledališka uprizoritev.

Lik groznilce je nenavaden – »nekaj imajo z vetrovi«, pravi sova v knjigi ... in pipo kadi, tako pravo, s tobakom ... nenavadna kombinacija. Simpatično prikupna, a tudi kolerično razburjena ... Vam je forma fantastične pripovedi bližja kot realizem?

Res je, realizem mi ne leži. Zdi se mi, da je realistično pripoved težje prepričljivo napisati. Fantastična pripoved, s čudaškostjo in absurdnostjo, ki je še dovolj 'realistična', da ni zgolj sama sebi namen, mi je veliko bližja. Pomembna se mi zdi tudi čvrsta zgodba, ki ob koncu vse niti poveže. Namerno iščem nenavadne kombinacije, ki pa so vendarle še mogoče.

Na katerega naslovnika ste se najbolj zanašali s knjigo?

Gabriel Zaid pravi, da so pisanje, objava ali distribucija knjige nekaj takega, kot če bi vtaknili sporočilo v steklenico in jo vrgli v morje. Ne vemo, kje bo končala. A vedno znova se zgodi čudež: knjiga najde svojega bralca, bralec najde svojo knjigo, in avtor si lahko oddahne.

Knjiga je izšla v zbirki Čudaške prigode v založništvu Sodobnosti International. Lahko poveste kaj o credu založbe, o poudarjenem mestu mladinske literature v njej?

Založniški program Sodobnosti, ki je sicer dopolnilna dejavnost osrednje slovenske literarne revije, ima to prednost, da v njem s svojo ustvarjalnostjo in idejami sodelujejo tudi odlični avtorji in vrhunski prevajalci. Ker je založba neprofitno društvo, si ne prizadeva (iz finančnih razlogov) slediti trendom, pač pa se trudi, da bi trende ob pomoči odlične literature ustvarjala. Zato so nastale zbirke, ki s svojimi knjigami zapolnjujejo vrzeli v slovenskem knjižnem prostoru. Zbirka Izmenjave prinaša antologije sodobne kratke proze z različnih koncev sveta in seznanja slovenske bralce z literaturo manj znanih dežel. Horizont je zbirka, ki jo podpira Evropska komisija, v njej najdemo vrhunske evropske avtorje in zelo dobre, nagrajene in v nekaterih primerih kultne romane, ki pa niso komercialne uspešnice. Zbirka Novi mladinski klasiki prinaša odlične

prevode še neprevedene mladinske klasike. To so knjige, ki so po več desetletjih še vedno žive in aktualne, lahko bi rekli nesmrtni. Prava škoda bi bila, če jih ne bi imeli. Čudaške prigode, kot že ime pove, prinašajo izbrano branje za vse, ki imajo radi fantastične pripovedi. Kolikor je finančno mogoče, se Sodobnost zavzema za slovenske mladinske avtorje, za njihovo promocijo doma in po svetu ter za promocijo branja po osnovnih šolah s projektom Naša mala knjižnica, v katerem iz leta v leto sodeluje vse več osnovnih šol. Projekt je zastavljen tako, da je branje za otroke igra in čarovnija. Če branje postane obveza, je eden osnovnih ciljev šolske vzgoje zgrešen.

Imate do mladinske književnosti kako posebno afiniteto? Vas ne obremenjuje njen še vedno malce desetniški status v korpusu celotne slovenske literature?

Res je, moje najljubše knjige je mogoče najti na policah mladinske književnosti. Sicer pa mislim, da ima slovenska literatura, sploh v današnjem času, v celoti nekoliko desetniški status. Če se zdi mladinska književnost nekoliko bolj zastavljena, je razlogov za to kar nekaj. Mladinski pisatelji ne morejo promovirati svojih knjig na literarnih večerih, saj je večina njihove publike takrat že v postelji. Res pa je tudi, da 'pisatelji za odrasle' nimajo toliko nastopov po šolah. In pri številu knjižničnih izposoj so mladinski avtorji prav na vrhu seznama. Poleg tega imamo v Sloveniji organizacije in projekte, ki odlično skrbijo za promocijo mladinske literature. Imamo kar nekaj strokovnjakov na tem področju, pa kritike, ki razumejo posebno naravo književnosti za mlade in jo znajo konstruktivno oceniti. Mislim, da smo lahko s strokovno obravnavo in promocijo mladinske literature pri nas kar zadovoljni. Slovenski mladinski avtorji, ki že leta obiskujejo otroke po šolah, naredijo za širjenje bralne kulture več kot večina tu-

jih knjig, katerih avtorji so nam relativno neznani. Žal je slovenski trg premajhen, prevedenih knjig, povprečnih ali kar zelo slabih, pa je preveč. Brez zadostne državne podpore bomo težko ohranjali kakovostno domačo produkcijo. Če upoštevamo dejstvo, da je izdati slovensko slikanico štiri- do petkrat dražje kot tujo, kjer odkup pravic z ilustracijami vred za založnika ne predstavlja hudega bremena, bi vendarle bilo treba, sploh v času krize in okleščenih sredstev, skrbno razmisliti, kako ohraniti kakovostno produkcijo domačih avtorjev. Seveda s tem ne mislim, da bi zmanjšali število prevedenih del. Toda možnosti za sofinanciranje prevodne literature, še zlasti dobrih avtorjev, je mogoče najti tudi v tujini. Možnosti za sofinanciranje knjig domačih avtorjev pa obstajajo le doma.«

Melita Forstnerič Hajnšek

Večer, sredo, 19. septembra 2012, str. 4

CVETKA BEVC: »ZGODBE PISALE VOŽNJE Z MESTNIM AVTOBUSOM«

Cvetka Bevc je pisateljica. V njeni bibliografski beležki je omenjeno, da je avtorica osmih del za otroke, šestih romanov in treh pesniških zbirk. Njena *Desetka* je bila nominirana tudi za nagrado desetnica, roman *Potovci* pa za kresnika. *Desetka* je izbrana tudi kot knjiga za srednješolce v projektu Rastem s knjigo. Mnogo razlogov za pogovor.

Desetka je mladinski roman. Nekoliko drugačen, saj zgodbo sestavlja deset podzodb, ki se na koncu ujamejo v roman s kolektivnim junakom. Od kod ideja?